

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Т. М. КРИШТАЛЬ, доктор економічних наук, професор,
(Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного
університету цивільного захисту України);

К. ЛАГЛЕР, (Targit GmbH Osterreich);

О. Г. ПІДВАЛЬНА, кандидат економічних наук, доцент
(Вінницький національний аграрний університет)

Анотація. *Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності переходу регіону на траєкторію сталого економічного розвитку на основі покращення його інвестиційного потенціалу. Статтю присвячено дослідженню процесу формування сталого економічного розвитку регіону з урахуванням інвестиційної складової. Методика дослідження.* *Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. Результати.* *Обґрунтовано необхідність розробки стратегії соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням інвестиційної складової як необхідної умови для розвитку країни загалом. Охарактеризовано практичне досягнення цілей інвестиційної політики регіону через удосконалення механізму її реалізації. У графічній інтерпретації розроблено програму забезпечення стійкого розвитку регіону на основі групування компонентів економічної, соціальної та екологічної підсистем. Здійснено узагальнення переліку основних напрямків сталого регіонального розвитку й акцентовано на необхідності покращення інвестиційного клімату регіонів як умови забезпечення його сталого розвитку з урахуванням підтримки органів державної влади. Практична значущість результатів дослідження.* *У статті обґрунтовано, що впровадження запропонованих заходів забезпечить сталий розвиток регіонів. Основні наукові положення статті можна використовувати у практиці компаній із державних закупівель.*

Ключові слова: *інвестиційний потенціал, стратегія, інвестиційна політика, сталий розвиток, регіон.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. У сучасних економічних умовах особливого значення набувають проблеми сталого регіонального розвитку. Здатність економіки регіону до такого розвитку безпосередньо пов'язана з інтенсивністю протікання інвестиційних процесів, яка багато в чому залежить від наявності ресурсної бази – регіонального інвестиційного потенціалу. Наростання конкуренції за інвестиційні ресурси, у поєднанні з різноманітними особливостями економічного простору територій, обумовлює необхідність оцінки інвестиційного потенціалу з урахуванням типологічної приналежності конкретного регіону.

Стратегічні засади залучення інвестицій у регіони представляють собою окремі програмні документи, які й визначають базові принципи та напрямки регіонального інвестиційного розвитку.

Одночасно такі стратегічні документи є інструментом реалізації Програми соціально-економічного розвитку в середньостроковій перспективі. Тому, актуальність розробки такої стратегії буде забезпечена проведенням постійного моніторингу змін зовнішнього середовища й потенціалу регіонів загалом.

Реалізація стратегії соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням інвестиційної складової передбачає щорічну розробку програми реалізації (майстер-плану), що включає в себе детальний опис структури

робіт, критерії ефективності, відповідальних представників, терміни, необхідні ресурси та джерела фінансування. Потенційному інвестору для прийняття рішення про інвестування необхідна об'єктивна інформація про інвестиційний потенціал кожного регіону. Отже, створення системи для оцінки інвестиційної привабливості регіонів є необхідною умовою для розвитку країни загалом і регіонів, зокрема, а недостатня дослідженість подібного підходу визначила актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі формування, нарощування та оцінки інвестиційного потенціалу регіону як основи сталого соціально-економічного розвитку регіонів України, у тому числі прискорення руху інноваційним шляхом розвитку, приділялася увага в роботах багатьох учених. Зокрема, в Україні дослідження окремих аспектів концепцій сталого розвитку проводили такі науковці, як Б. Данилишин, В. Волошин, С. Дорогунцов, М. Згуровський, В. Шевич та ін. Вивчення теоретичних положень та аналіз проблем практики забезпечення сталого розвитку здійснювали зарубіжні дослідники, серед яких: А. А. Лейзеровіч, Р. В. Кейтс, Т. М. Перріс, Дж. М. Хулс.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування потенційних напрямків забезпечення сталого регіонального розвитку шляхом формування ефективної інвестиційної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В основі постійної підтримки відтворювального процесу регіональної системи на якісно новому рівні лежать інвестиції. Обсяги та динаміка їх залучення визначаються сукупністю об'єктивних особливостей регіону, які існують у вигляді його накопиченого потенціалу. Тобто, інвестиційний потенціал, з одного боку, визначає можливості регіону в підтримці відтворювального процесу, а з іншого боку, відображає сукупність природно-географічних, економічних, соціальних та інших особливостей розвитку регіону, необхідних для забезпечення його сталого розвитку. Розгляд інвестиційного потенціалу регіону як невід'ємного фактору забезпечення відтворювальних процесів на рівні регіону перед-

бачає знаходження його місця в системі забезпечення сталого розвитку.

Практичне досягнення цілей інвестиційної політики регіону пов'язано зі створенням і забезпеченням ефективного функціонування механізму її реалізації для забезпечення його сталого розвитку. Нині на державному рівні ведеться робота з удосконалення механізму реалізації інвестиційної політики, у тому числі на рівні регіонів. Основне завдання – полегшити комунікації всіх учасників процесу [6]. Взаємодія з регіонами показує, що вони мають у своєму розпорядженні запас ідей і проектів, проте часто не мають реального проекту щодо залучення широкого кола потенційних інвесторів. Сьогодні напрямком удосконалення механізмів реалізації інвестиційної політики є впровадження двох нових інструментів.

Важливо, що залучення в регіональну економіку прямих інвестицій є одним із ключових напрямків забезпечення сталого розвитку. Прямі іноземні інвестиції розглядаються як важливий каталізатор зростання економіки, оскільки відкривають доступ до нових ефективних способів управління і маркетингу.

Сталий регіональний розвиток передбачає залучення прямих інвестицій, які орієнтовані на розвиток потенціалу місцевої промисловості, створення кластерів до технологічних ланцюжків. Нині найбільш готовими для отримання прямих інвестицій є: торгові мережі; будівництво бізнес-інфраструктури; кластер, заснований на переробці сільгосппродукції; кластер, який базується на виробництві плодово-овочевої продукції; зерновий кластер; виробництво будівельних матеріалів; машинобудування тощо.

Сьогодні важливим напрямком є забезпечення високого рівня розвитку фінансової та страхової інфраструктури регіонів, який є організаційною основою для залучення інвестиційних ресурсів у реальний сектор економіки. Основним напрямком розвитку фінансової інфраструктури регіонів є розвиток ринку цінних паперів як високоефективного механізму перерозподілу ресурсів, що сприяють залученню інвестицій в економіку [2]. Нами представлено програму забезпечення стійкого розвитку регіону на основі групування компонентів економічної, соціальної та екологічної підсистем (рис. 1).

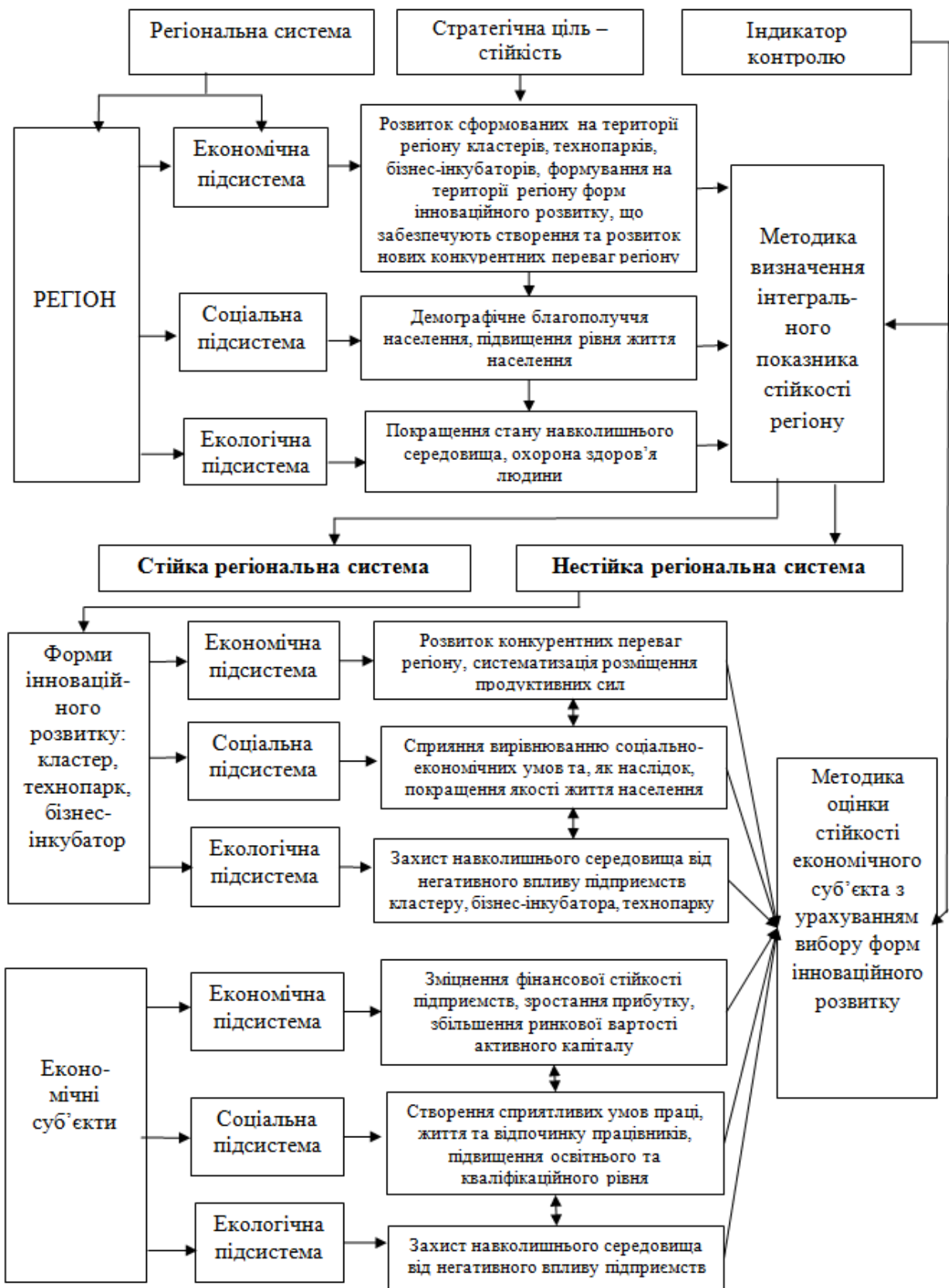

Рис. 1. Програма забезпечення стійкого розвитку регіону: економічна, соціальна та екологічна підсистеми

На сталий розвиток регіонів також впливає їх високий науково-технічний потенціал, рівень якого має істотне значення для інвесторів, орієнтованих на розвиток високотехнологічних виробництв.

До переліку основних напрямків сталого регіонального розвитку зараховують:

- створення інноваційної інфраструктури, що забезпечує розвиток і комерціалізацію нових технологій у тих секторах, де регіон має достатній науково-технічний і конверсійний потенціал у рейтингу регіонального лідерства [3];

- високий споживчий потенціал та стабільну соціальну політику;

- сприятливі кліматичні умови, що сприяють розвитку сільськогосподарського виробництва;

- розробку та реалізацію комунікативної стратегії розвитку інноваційної діяльності [7];

- удосконалення системи управління інвестиційним процесом, що може бути досягнуто за рахунок передачі частини функцій державних органів, необхідних для підтримки інвестиційної діяльності. Ця організація визначається на підставі тендера й отримує статус Агентства інвестицій та розвитку регіону. До напрямків діяльності такого агентства слід зарахувати: формування іміджу та просування регіону, презентації та участь у форумах, контакти й переговори з цільовими потенційними інвесторами, просування (організація зустрічей і семінарів, презентацій, проведення конференцій та форумів, рекламні компанії на ТБ та ЗМІ, буклети та брошури, ведення веб-сайта тощо);

- удосконалення інвестиційного законодавства та створення інвестиційного фонду розвитку [1];

- розвиток бізнес-інфраструктури (низький рівень розвитку бізнес-інфраструктури негативно впливає на загальне враження інвестора від конкретного регіону, обмежуючи можливості ведення бізнесу та створюючи загальне відчуття бідності регіону й неефективності місцевої адміністрації. Тому пріоритетами є інвестування в будівництво сучасних бізнес-центрів, розвиток сфери послуг, реконструкція житлово-комунального господарства в напрямку підвищення ефективності, стійкості та надійності його функціонування. Одним із пріоритетних напрямів слід розглядати практику залучення позабюджетних коштів

для фінансування інвестицій у реконструкцію системи житлово-комунального господарства регіону та формування інвестиційної привабливості галузі шляхом розвитку конкуренції) [4];

- кадрове забезпечення пріоритетних інвестиційних проектів, що передбачає підготовку кадрів за рахунок бюджетних коштів у рамках державних програм щодо розробки пріоритетних інвестиційних проектів.

Місце й роль інвестиційного потенціалу регіону у процесі забезпечення його сталого розвитку визначаються спрямованістю даного розвитку, а саме необхідністю формування ресурсів, що спрямовуються на досягнення стратегічних цілей регіону [5]. У зв'язку з цим, інвестиційний потенціал регіону можна розглядати як здатність регіональної соціально-економічної системи формувати ресурсну базу для підтримки відтворювальних процесів, яка визначається сукупністю об'єктивних властивостей регіону, необхідних для забезпечення розвитку за принципами стійкості.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Таким чином, інвестиційний потенціал регіону на практиці має представляти собою реалізацію окремого переліку проектів і програм, що представляють функціональну єдність, у рамках установлених заходів сталого розвитку регіону, а саме: активізація інвестиційного процесу, залучення інвестицій у різні галузі господарства, забезпечення чіткої координації діяльності органів державної влади з підприємцями, забезпечення інформаційно-консультаційного обслуговування організацій, посилення інтересу до регіону потенційних інвесторів. Отже, необхідно вести подальшу роботу в напрямку покращення інвестиційного клімату регіонів як умови забезпечення його сталого розвитку з урахуванням підтримки органів державної влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 7 цілей сталого розвитку – відлік пішов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecoclubua.com/2016/01/17-tsilej-staloho-rozvytku/> (дата звернення: 11.06.2018). – Назва з екрана.

2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п> (дата звернення: 11.06.2018). – Назва з екрана.
3. Згуровський М. Україна у глобальних вимірах сталого розвитку / М. Згуровський // Дзеркало тижня. – 2006. – № 19 (598). – 20–26 трав.
4. Концепція сталого розвитку населених пунктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1359-14> (дата звернення: 11.06.2018). – Назва з екрана.
5. Нечитайло У. П. Інвестиційний потенціал та економічний клімат: особливості формування та співвідношення / У. П. Нечитайло // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. – 2011. – № 2. – С. 97–103.
6. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН А/70/1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16750670/A_70_1%20.pdf?subportal=main (дата звернення: 11.06.2018). – Назва з екрана.
7. Формування фінансового механізму сталого розвитку України : монографія / за ред. О. П. Кириленко та О. І. Тулай. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 414 с.
- rozvytku (accessed 11 June 2018) [in Ukrainian].
2. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na period do 2020 r. [The state strategy of regional development for the period up to 2020]. (2014). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p> (accessed 11 June 2018) [in Ukrainian].
3. Zgurovsky, M. (2006). **Ukraina u hlobalnykh vymirakh staloho rozvytku** [Ukraine in the Global Dimensions of Sustainable Development]. *Dzerkalo tyzhnia – Mirror of the week*, 19(598), 20-26 May [in Ukrainian].
4. Kontseptsiiia staloho rozvytku naselenykh punktiv [Concept of sustainable development of settlements]. (n.d.). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1359-14> (accessed 11 June 2018) [in Ukrainian].
5. Nechitaylo, U. P. (2011). **Investytsiinyi potentsial ta ekonomichnyi klimat: osoblyvosti formuvannia ta spivvidnoshennia** [Investment potential and economic climate: peculiarities of formation and correlation]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Ser. : Ekonomika – Scientific herald of Uzhgorod University: Collectes papers. A Ser Economy*, (2), (97-103) [in Ukrainian].
6. Rezoliutsiia Heneralnoi Asamblei OON A/70/1 [Resolution of the UN General Assembly A/70/1] (n.d.). http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16750670/A_70_1%20.pdf?subportal=main. Retrieved from http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16750670/A_70_1%20.pdf?subportal=main (accessed 11 June 2018) [in Ukrainian].

REFERENCES

1. 7 tsilei staloho rozvytku – vidlik pishov [7 goals of sustainable development –countdown has gone]. (2016). <http://ecoclubua.com/2016/01/17-tsilej-staloho-rozvytku>. Retrieved from <http://ecoclubua.com/2016/01/17-tsilej-staloho-rozvytku>
7. Kirilenko, O. P. & Tula, O. I. (2017). *Formuvannia finansovoho mekhanizmu staloho rozvytku Ukrainy* [Formation of the financial mechanism of sustainable development of Ukraine]. Ternopil : TNEU [in Ukrainian].

Т. Н. Кришталь, доктор економічних наук, професор (Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобыля Національного університету громадянської захисту України); **К. Лаглер** (Targit GmbH Österreich); **О. Г. Підвальна**, кандидат економічних наук, доцент (Винницький національний аграрний університет). **Інвестиційний потенціал регіона як основа забезпечення його устойчивого розвитку.**

Аннотація. *Цель статті заключається в обоснованні необхідності переходу регіона на траєкторію устойчивого економічного розвитку на основі улучшення його інвести-*

ціонного потенціала. Стаття посвячена дослідженню процесу формування устойчивого економічного розвитку регіону з урахуванням інвестиційної складової. **Методика дослідження.** Розв'язання поставлених в статті завдань здійснено з допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу і синтезу, систематизації і обобщення, діалектичного підходу. **Результати.** Обґрунтовано необхідність розробки стратегії соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням інвестиційної складової як необхідного умови для розвитку країни в цілому. Охарактеризовано практичне досягнення цілей інвестиційної політики регіону через удосконалення механізму її реалізації. В графічній інтерпретації розроблено програму забезпечення устойчивого розвитку регіону на основі групування компонентів економічної, соціальної і екологічної підсистем. Здійснено обобщення переліку основних напрямків устойчивого регіонального розвитку і акцентовано на необхідності удосконалення інвестиційного клімату регіонів як умови забезпечення його устойчивого розвитку з урахуванням підтримки органів державної влади. **Практична значимість результатів дослідження.** В статті обґрунтовано, що впровадження запропонованих заходів забезпечить устойчиве розвиток регіонів. Основні наукові положення статті можна використовувати в практиці компаній по державним закупкам.

Ключевые слова: інвестиційний потенціал, стратегія, інвестиційна політика, устойчиве розвиток, регіон.

T. Kryshchal, Dc. Econ. Sci., Professor (Cherkasy Institute of Fire Safety named after Heroes of Chernobyl National University of Civil Protection of Ukraine); K. Lagler (Targit GmbH Osterreich); O. Podvalnaya, Cand. Econ. Sci., Docent (Vinnitsa National Agrarian University). Investment potential of the region as a basis for ensuring its sustainable development.

Annotation. Purpose. The article is to justify the need for the region to move to the trajectory of sustainable economic development by improving its investment potential. The article is devoted to the study of the formation of sustainable economic development of the region, taking into account the investment component. **Methodology of research.** The solution of the tasks set in the article has been carried out with the help of such general scientific and special research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization, and a dialectical approach. **Findings.** It justifies the need to develop a strategy for the socio-economic development of the regions, taking into account the investment component as a necessary condition for the development of the country as a whole. The practical achievement of the objectives of the region's investment policy through the improvement of the mechanism for its implementation is characterized. The graphic interpretation has developed a program for ensuring the sustainable development of the region based on a grouping of components of the economic, social and environmental subsystems. The compilation of the list of the main directions of sustainable regional development was carried out and focused on the need to improve the investment climate of the regions as a condition for ensuring its sustainable development, taking into account the support of public authorities. **Practical value.** The article substantiates that the implementation of the proposed measures will ensure the sustainable development of the regions. The main scientific provisions of the article can be used in the practice of public procurement companies.

Keywords: investment potential, strategy, investment policy, sustainable development, region.